

BONIA PAU

PRENSA
COMUNICACIÓ

Núm. 416 Any XXXV

MONTUÏRI

OCTUBRE 1987

La nostra llengua

CONCLUSIONS D'UNA ENQUESTA SOCIOLINGÜÍSTICA

El Consell Insular de Mallorca, en una illoable iniciativa per tal d'avaluar el grau de coneixement del català a l'Illa, va encarregar una enquesta sociolingüística a la Universitat de les Illes Balears.

La mostra de 1111 enquestes amb un error màxim del 3 per cent es va extreure utilitzant el mètode aleatori estratificat, considerant com a estrats tots i cada un dels municipis de Mallorca.

Per l'interès que té de cara als estudiosos de la llengua, hem considerat oportú publicar-ne les conclusions. Si algú té interès en consultar altres aspectes del treball, està a la seva disposició.

1.- La llengua catalana és la llengua pròpia de Mallorca, no només històricament i jurídicament, sinó també sociològicament, si ens atenim al fet que tres quartes parts de la població adulta parla català.

2.- La comunitat lingüística catalana és la comunitat autòctona: un 94 per cent dels membres són nascuts als països catalans. Per contra, de la població no catalana parlant tan sols hi són nascuts un 20 per cent, és a dir, que un 80 per cent són immigrants.

3.- Cal incrementar la instrucció superior, tot augmentant-ne els recursos i diversificant-ne les titulacions per nivells i per especialitats, en vista del grau d'instrucció que correspon al d'una societat del nivell de desenvolupament econòmic de la mallorquina.

PORTADA

PROTAGONISTES: ELS NINS

El passat 22 d'Agost, en el concurs infantil de dibuix, encara no hi havia escola. Però ara ja va de bo.

LLENGÜES D'EUROPA*

albanès	3 milions	hongarés	12/18 milions
alemany	100 milions ¹	islandès	200/250.000
anglès	300 milions	italià	55 milions
baixkir	1 milió	lapó	40/50.000
bielorus	10 milions	letó	1'4/2 milions
bretó	800.000	lituà	2'5/3 milions
búlgar	8 milions	macedònic	2 milions
caixubi	200.000	maltès	300.000 ⁶
calmuc	290.000	mordvà	900.000/1 milió
carelia	15.000	neerlandès	17 milions
castellà	180 milions	noruec	4 milions
català	7 milions	occità	2 milions
danès	5 milions	polonès	33/43 milions
eslovac	2/3 milions	reto-romànic	620.000 ⁷
eslovè	1.200.000	romanès	17/20 milions
euskara	800.000	rus	142/170 milions
feroès	44.000 ²	samoieda	20.000
finès	3'6/5 milions	sard	160.000/1'2 milions
francès	65/75 milions	serbo-croat	14/16 milions
francoprovençal ³		suec	8/9 milions
frisó	400/500.000 ⁴	tàtar	2'5 milions
frülès	600.000 ⁵	turc	25 milions
gaèlic	800.000	txec	10 milions
gallec-portuguès	120 milions	txeremis	500.000
gal·lès	600.000	txuvaix	1'3 milions
grec	8 milions	ucraïnès	45 milions

4.- Cal dedicar una atenció preferent a augmentar el nivell d'instrucció, en totes les àrees de la població mallorquina: escoles d'adults, reciclatges, difusió cultural subvencionada als diaris, emissores, televisió.

5.- Es possible una política normalitzadora del català impulsada pels organismes públics, ja que la societat civil mallorquina controla molt més eficaçment que la forastera l'àmbit empresarial.

6.- Si els mallorquins no escriuen en català és senzillament perquè no els n'han ensenyat a l'escola.

7.- Cal introduir seriosament i en profunditat l'ensenyament del català i en català a tots els nivells educatius per tal d'erradicar l'altíssima taxa d'analfabetisme en la llengua pròpia de la població mallorquina.

8.- Cal que l'ensenyament del català i en català sigui obligatori a tots els nivells educatius per als fills dels no catalano parlants a fi de dur-ne a terme la integració, demanada quasi unànimement.

9.- Cal satisfer la demanda social de l'anglès com a segona llengua del mallorquins.

10.- Cal suprimir l'artificial sentiment de minorització del mallorquins per tal que parlin en català als no catalano -par-

lants; aquest és, a més, el desig majoritari dels immigrants.

11.- Cal fer la propaganda comercial en català (anuncis, rètols...) per tal d'afermar la mallorquinitat de l'establiment i augmentar-ne la clientela.

12.- Cal augmentar la presència ambiental del català als mitjans de comunicació (televisió, ràdio, diaris...) a fi que reflecteixin la realitat social.

13.- Cal una acció decidida dels poders públics i socials orientada a adequar-se al fet que el català és la llengua majoritària i pròpia de Mallorca, ja que la democràcia, o govern de majoria, encara no ha arribat a servir aquesta realitat sociolingüística.

14.- Per la novetat que presenta l'enfocament de l'enquesta i a fi de defugir el localisme instam al Consell Insular de Mallorca que ofereixi el mètode i els qüestionaris a altres institucions dels països catalans i els animi a dur a terme una enquesta similar.

15.- Caldria que aquesta enquesta es repetís periòdicament, amb l'objectiu d'estudiar l'evolució de la realitat sociolingüística i ajustar-hi les accions pertinents, i que es fessin estudis semblants per aprofundir en distints àmbits.

POEMA

LA MUNTANYA DEL PLA

Els avis grecs o els déus llatins donaren nom a la contrada. Montuïri, doncs, vol dir: anem a la muntanya, caragol treu banya, que jo també hi vendré.

Cap al llevant el sol ixent, que mor després dins el ponent, i el nord lladruca el seu turment i el sud suors com d'aigua ardent; i el poble neix de la peanya, enrevoltat de terra plana, com un claper, com un castell, com un vaixell camí de mai trobar la i com guerrer vetlant la plana. mar

Montuïri és ferm, tot just la gent que viu i neix dalt la muntanya.

A Ràdio Murta 31 Juliol 1987.
JERONI FITO

Coloma Miralles Martorell i Miquela Nicolau Pocoví, dues nines montuïreres que voldran participar en el curs literari que convocam.

¿Guarderia o escoleta?

El mes passat s'elegí una persona per a cobrir la plaça vacant de l'Escoleta d'Es Dau. El procediment causà una petita polèmica i diferències d'opinió entre els membres de la Comissió de Cultura de l'Ajuntament que transcriviren a l'opinió pública.

La convocatòria oberta a totes les persones del poble, no exigia cap requisit als aspirants, com si educar els infants fos una tasca per a la qual tothom està capacitat, fora una preparació adequada. Sense voler fer desmerèixer cap de les desset aspirants que es presentaren, crec que els responsables d'aquesta decisió no entenen la funció de l'Escoleta d'Es Dau.

Aquesta, des de la seva fundació, ha procurat esser un centre d'educació i no sols una guarderia. Els sicòlegs i pedagogs coincideixen en afirmar que els primers anys del nin són els més importants en la seva educació. Conscients

d'això les primeres professores implantaren un programa educatiu, adequat a l'edat dels infants, assessorant-se amb altres escoles similars amb anys d'experiència i intentant la coordinació amb el parvulari del Col·legi Públic a fi d'establir una continuïtat en l'educació dels nins. Aquests anys són el començament d'un edifici que requereix uns fonaments sòlids.

Però aquesta convocatòria fa pensar que no s'ha entès així i degrada la categoria de s'Escoleta d'Es Dau, encara que al final la persona elegida sigui una de les de més aptituds i experiència.

D'aquí el motiu de la meua reflexió que, sense esperit de crítica negativa, voldria que servís perquè pares i Ajuntament prenguessin consciència del que s'ha fet fins ara i s'hauria de seguir fent. Més que guardar nins, educar nins. Guarderia, no; Escoleta, sí!

PERE SAMPOL MAS

A la part dreta veim la madona més vella de la vila, Madò Margalida Mayol, viuda de Cardell, de 94 anys. Fou obsequiada amb un centre de planta tropical A l'esquerra, Madó Joana Verger.

SOPAR HOMENATGE DEL POBLE DE MONTUÏRI A

Joan Verger Pocoví

PRESIDENT DEL CONSELL INSULAR DE MALLORCA

—oOo—

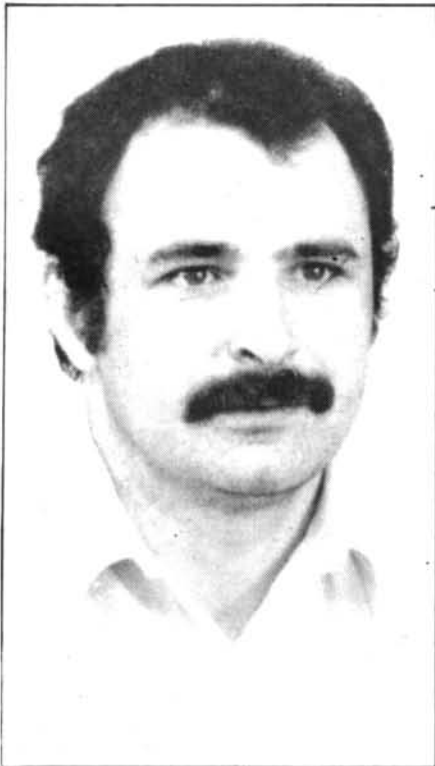
DATA: 30 Octubre 1987, a les 9 del vespre.

LLOC: Restaurant Can Mateu d'Algaida

TIQUETS: Ajuntament de Montuïri, fins el 25 d'Octubre

Gabriel Mateu Socias «Rei» i Rafel Ribas Mas «de Son Reus» NOUS PRESIDENT I VICE-PRESIDENT DE L'ASSOCIACIÓ DE PARES D'ALUMNES

L'Associació de Pares d'Alumnes del Col·legi Públic "Joan Mas i Verd" de Montuïri a mitjan setembre passat elegí nova Junta Directiva, de la qual en va sortir President Gabriel Mateu Socias "Rei" i aquest designà vice-president a Rafel Ribas Mas, "de Son Reus". I fou aprofitant aquesta avinentesa que volguérem entrevistar aquestes dues persones per a saber detalls del funcionament de l'A.P.A. i de la seva tasca.

Gabriel Mateu Socias

—Quan tenguéreu l'Assemblea General?

—L'Assemblea fou el passat dia 17, ja que s'havien de renovar cinc membres de la Junta Directiva.

—Els vostres càrrecs, quan s'elegiren?

—Dia 22 va sortir elegit president En Gabriel Mateu i seguidament aquest elegí per vice-president Rafel Ribas. També s'elegí secretari, i ho fou Joana Tugores, i igualment tresorer. Llorenç Capellà.

—A la Junta, hi haurà altres membres?

—Sí. A més del quatre citats hi ha com a vocals Catalina Sansó, Miquel Miralles, Vicenç Vaquer, Joana Ramonell, Raimundo Arbona, Malen Cerdà, Cristina Roedlans, Rafel Tous, Joan Verger i Bartomeu Verger.

—Quines comissions funcionen dins l'Associació?

—De moment tenim les següents: de Cultura, de Deports, de Sanitat, d'Hivernacle, de la Granja i de les Festes.

—Què podríeu dir respecte al vostre pressupost econòmic?

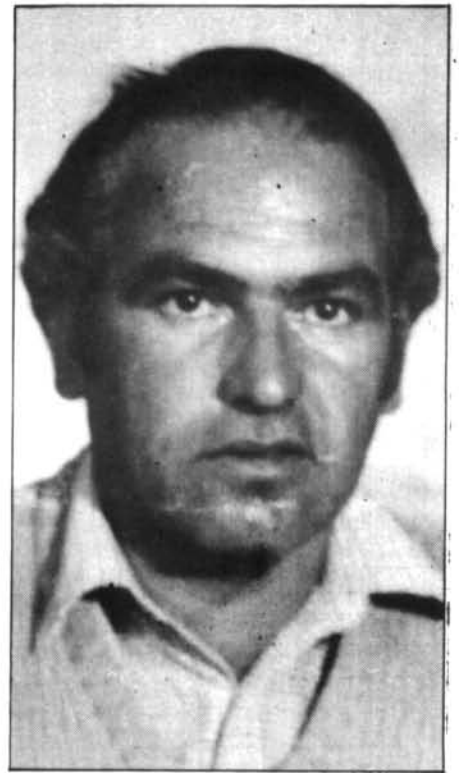
—Enguany el socis, que són uns 160, abonon una quota anual de 1.500 pessetes. A més, tenim projectats nous ingressos amb subvencions oficials i també confiam amb el que ens deixarà la loteria de Nadal, amb el menjador, encara que no deixi superàvit, i tal vegada amb altres gestions.

—Si les despeses fossin superiors a les entrades, com pensau cobrir-les?

—És una qüestió que encara no tenim decidida del tot.

—El curs passat la quota dels socis era de 1.000 pessetes i ara se n'han d'abonar 1.500. Com explica aquest augment?

—L'Associació no és una entitat de luxe. Pensam gastar tots els ingressos. Fèrem comptes i vàrem veure que amb la quota de l'any passat ni tan sols bas-

Rafel Ribas Mas

"Acompanyar els al.lots en cotxe, fora de Montuïri, a les activitats esportives, suposa sacrifici".

"No s'ha deixat de fer cap activitat per manca de col.laboració"

"El problema més greu és el de la manca de doblers".

tava per pagar la psicòloga. L'augment es va exposar a una assemblea general i els socis hi estaren d'acord, o al manco ningú va dir res en contra. Repetim: tots els doblers s'invertiran a l'escola.

—Quines són les activitats que duen més feina?

—Totes, però particularment les esportives i segretaria. Acompanyar els al.lots amb cotxe suposa sacrifici.

—Collaboren amb l'Associació els pares que no en són membres?

—Alguns, sí. Però no tots. De totes maneres volem fer constar que no s'ha deixat de fer cap activitat per manca de col.laboració.

—Existeixen bones relacions entre l'A.P.A. i el Professorat?

—Sí, hi són. Sobretot és finalitat de l'A.P.A., entre altres, la de col.la-

borar amb els mestres dels nostres fills.

—Voldríeu anomenar els problemes més greus?

—Tal vegada el principal és el de la manca de doblers; voldríem fer més activitats però degut a la part econòmica ens hem de limitar. Si disposàssim de més doblers en podríem invertir més amb la biblioteca, esports, viatges d'estudis, de fi de curs; podríem aconseguir que la psicòloga vingués més vegades...

—Ja per acabar, quans de fills teniu a l'escola?

—Jo, —diu en Gabriel Mateu— hi tenc un nin i una nina. I jo —ara és en Rafel Ribas qui parla— hi tenc dos nins.

—Us desitjam, idò, que la tasca de l'A.P.A. es vegi reflectada sobre els vostres i tots els al.lots de Montuïri.

ONOFRE ARBONA

S'HA DIT QUE...

... encara ressonaven ets ecos de ses festes de Sant Bartomeu d'enguany, i de sa gentada que va assistir a tots ets actes programats. I és que sa gent vol festa i més festa. Fixau-vos que dia 26 d'Agost encara venia un especial conjunt musical de Vilafranca amb uns "nostàlgics supercarrosses", i arreplegava un públic molt nombrós i animat, a Plaça.

—oOo—

... anaven molt bufarells alguns des qui encara pretenen esser es "joves de sa tercera edat", s'horabaixa de sa gelatada d'Es Dau. Sortien a ballar com aquells temps de fadrins, però... sa bencina s'acabava. I això que ells deien: "no hi ha temps que no torn".

—oOo—

... què va passar amb s'excursió de Ràdio Murta? La gent no anava d'apuntar-se. Aqueixa juvenea d'avui en dia fa ets ous molls... Aixímateix, ben mirat, tanta calorada ha fet que se comprèn que ho deixin anar per a més en avant. Veiam si a sa pròxima, mos llevam es paparròl!

—oOo—

... cada any en començar s'escola, hi ha d'haver qualche "truiet" en marxa, que animi la cosa. I en aquest principi de curs, no han faltat ses corregudes i fues per a s'elecció des President de s'APA.

—oOo—

... es candidats que s'havien d'elegir no sabien massa de què anava la cosa. Sempre solen esser es de derrere es qui "bufen i fan anar bufats". Lo cert és que confiam que tot se compondrà amb una bona aigua. I llavors, ses aigües tornaran asserenar-se. No en mancaria d'altra! Si el cap i a la fi, s'única cosa que ha de preocupar i apassionar és sa millor educació i es benestar des fills.

—oOo—

... n'hi havia molts que estaven ben endarrer a veure què pestes duien dins ses carpetes grogues ses joves paretles que sortien de sa rectoria, per espai de sis o set vespres. En devien dur un bon mal de ventre de lo que anaven a escol-

tar aquests joves que s'havien de casar. Pes comentaris que han arribat, pareix que se camparen molt bé, i fins i tot la cosa va acabar amb un soparet amistós i ben alegre. Sa por, vista d'aprop, no és res.

—oOo—

... es fils de Ràdio Murta ja arriben a s'Ajuntament. Ara, es plens des nostre Consistori seran retransmesos per ràdio, amb tota sa seva "salsa i saborino"... Es primer pic fou dia 24 de setembre: Pocs temes espinosos, com sa "seguretat ciutadana", robatoris, atracs, etc. Per la resta, assumptes de rutina. S'ha de tenir en compte que aquesta vegada "sa majoria estava en minoria", i no es qüestió de perdre cap punt important.

—oOo—

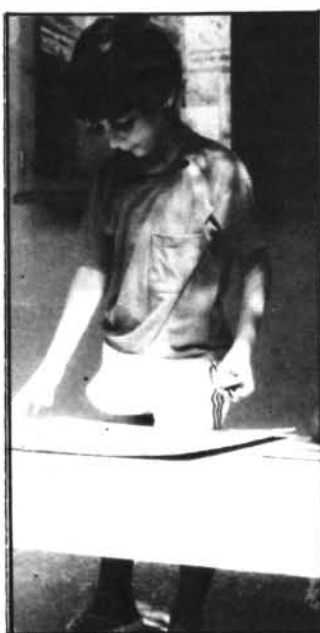
... intent d'assalt a s'Hostal. Gràcies an es seus reflexes ràpids, En Miquel es va poder defensar. Quan ja partia a dormir, va sentir una veu que demanava per entrar... i va aparèixer una cara tapada amb una calça, i llavors una escopeta retallada... Fent tota sa força que va poder, En Miquel estirà sa porta, i va embarrar ben embarrat. Qualcú va dir que era una broma. Vaja bromes més pesades!

EN XERRIM

FOTOS DE LES FESTES DE SANT BARTOMEU

Dins l'església els nins esperen l'hora de l'oferta

¿Què pretenia fer Antoni Arbona en el concurs infantil de dibuix devora la Casa de la Vila, dia 22 d'agost?

Dimoni i al.lots a l'hora de les corregudes el 25 d'Agost

PERSONES DEL POBLE

Aina Socias Miralles «Vermell»**Una caiguda la deixà invàlida per a tota la vida**

Quan pel maig passat l'Associació de Premsa Forana de Mallorca llançà la primera convocatòria "Persones del Poble" amb l'objectiu de reconèixer públicament els mèrits i la tasca positiva desenvolupada per una sèrie de persones arreu de la Part Forana, ens proposàrem des de BONA PAU participar en aquesta convocatòria presentant la vida o el testimoni d'alguna persona significativa del nostre entorn.

Una dificultat que haguérem de superar a l'hora d'escollir aquesta persona, fou que la primera de les bases exclouia aquells qui per la seva activitat són coneguts més enllà de l'àmbit local o que d'alguna manera siguin "personatges" o "famosos" o hagin rebut reconeixement públic, premi o distinció. Però no ens resultà gens difícil posar-nos d'acord en el moment d'elegir el nostre candidat. Tots venguérem a bé en presentar N'Aina Socias Miralles (Vermell).

Potser avui més que mai, i degut a la poderosa influència dels mitjans de comunicació, són moltes les persones

El 16 de Juny de 1985, després de la Confirmació pel Bisbe a l'església, fou ofert a N'Aina, a ca seva, el ram de flors que embellia l'altar.

DES D'UNA CADIRA DE RODES FA TOTES LES FEINES
DE LA CASA
PORTA L'ADMINISTRACIÓ I DISTRIBUCIÓ DE LA NOSTRA
REVISTA
ES CONSELLERA D'UN BON GRAPAT DE PERSONES
TÉ UNA MEMORIA FABULOSA

que tenen com a objectiu de la seva vida el donar-se a conèixer, fer-se populars, arribar a ser famosos i conquerir el zènit, el "hit-parade" o el "number one" de popularitat a un moment determinat de la seva trajectòria. Si BONA PAU presenta avui el testimoni de vida de N'Aina Socias, és perquè ella no ha volgut mai publicitat, ni reconeixements ni mencions.

Per als montuïrers, N'Aina no necessita cap tipus de presentació; per als lectors de fora poble, voldríem donar a conèixer la seva forta personalitat.

N'Aina Socias va néixer a Montuïri pel Juny de 1932 (ara té 55 anys). Era

una al.lota dinàmica, decidida, alegre, inquieta. Portava una línia cristiana d'avançada, que la mantenia compromesa tant a nivell de poble com de Parròquia. (Recordem que pels anys 50 la Parròquia era quasi l'única entitat que aglutinava les activitats del poble). Per espai d'onze anys treballà en el Segretariat Diocesà de Missions des d'on —pels anys 70— pogué fer una feina que aleshores havia de ser quasi clandestina pel fet de reclamar, des dels grups creients, la justícia i la llibertat i proclamar la defensa dels drets humans. Fou animadora d'alguns grups de joves amb els que va anar a Taizé. Per aquest temps podem trobar

N'Aina participant en altres activitats, com l'excursionisme del que n'era una entusiasta.

Ara fa onze anys, una caiguda tan beneïta com inesperada la deixà invàlida per tota la vida, presonera d'una cadira de rodes dins un rodol de pocs metres quadrats. Malgrat el seu post-trament, N'Aina continua essent, al cap d'onze anys, una persona inquieta, decidida i alegre, sempre acollidora, disponible a servir, a escoltar, a animar des del telèfon o amb el diàleg personal.

N'Aina no surt al carrer —potser ho fa una volta a l'any— però viu tot el que passa dins el poble perquè estima els seus costums i tradicions i molt més encara les persones. N'Aina és una més de la vila. Tothom sap que no és una viciada, ja que fa totes les feines de la casa que pot (prepara el dinar, escura, renta, planxa...) i porta l'administració i distribució de la nostra revista.

N'Aina té a més el do de la sinceritat i la claretat, és com la veu crítica d'un

PERSONES DEL POBLE

Aquesta foto té 33 anys, quan N'Aina Socias era Presidenta de les Joves d'Acció Catòlica de Montuïri, la qual veim a la dreta. Era el 23 d'Abril de 1955, a l'aeroport amb motiu de la despedida de D. Bernat Martorell que se n'anava a Perú.

A la foto també hi podem veure En Rafel Miralles, Na Maria Aloia, el Metge de Meià, D. Antoni Lladó i N'Onofre Arbona.

profeta que es pot escoltar amb la seguretat d'anar pel camí encartat. Té a la vegada un Tort sentit de la discreció i del servei.

Es per això que N'Aina té molts bons amics que s'esplaien i es comuniquen amb ella, de tal manera que es pot

dir sense exagerar que és consellera d'un bon grapat de persones que li exposen els seus problemes, demanant-li parer, a la vegada que sol·liciten d'ella una pregaria. Possiblement això sigui així perquè han descobert el procés coherent de la seva vida, que sempre l'ha mantin-

guda relacionada amb els problemes humans dels que mai no se n'ha desentés.

Diguem també que N'Aina "Vermell" és com un arxiu de dades i fets; té una memòria fabulosa —més notòria potser des de la seva invalidesa— i això li permet recordar moltes persones i tenir amb elles detalls d'apreciar (una cridada telefònica pel sant, una carta, etc.) que sovint ens escapen a la majoria dels humans. Sensibilitat pels malalts i per a tot el que contribueixi a "fer poble" ben unit.

La seva actitud ens pot ajudar a descobrir —de fet per molts ha estat així— que ningú no és inútil. Que des d'una cadira de rodes es pot contagiar serenitat i comunicar esperança i que la vida sempre té sentit si l'hi sabem i volem trobar.

Es de suposar que quan N'Aina llegeix aquestes retxes, agafi el telèfon per donar-nos una amical renyada; però des de BONA PAU i amb totes les limitacions que tenim, hem considerat que valia la pena ventilar el que està fent i la manera com viu, presentant-la com una persona del poble digna de ser coneguda fora de les nostres contrades.

ANDREU GENOVART ORELL

FOTOS DE LES FESTES DE SANT BARTOMEU

N'Amador Bauzá, Director de Radio Murta, animador de les carreres de bicicletes Sant Bartomeu, 1987.

Algunes promeses del ciclisme montuïrer foren descobertes. Aquí tenim a Miquel Llaneres

L'espectacle de rompre olles suposà, com sempre, una incògnita i, fins i tot, un risc.

SETMANA CULTURAL BIBLIOTECA

ORGANITZEN: Biblioteca Municipal de Montuïri
Centre Coordinador de Biblioteques del C.I.M.
Comissió de Cultura de l'Ajuntament de Montuïri

INTRODUCCIÓ

Per segon any consecutiu se celebrarà la Setmana Cultural de la Biblioteca, amb més activitats que l'any passat. I és que la Biblioteca a més d'esser un servei cultural que facilita la lectura de llibres o d'altres materials gràfics ha d'esser un centre dinamitzador de la cultura, ha de contribuir a la motivació i a la formació dels futurs lectors juntament amb el sistema edu-

catiu, sobretot a un poble com el nostre on hi ha molta feina a fer i la gent, de la darrera activitat que participa és de la lectura. Per crear un hàbit l'hem de fomentar. Serveixin aquestes setmanes culturals per promocionar la Biblioteca.

Bàrbara Sastre Miralles

CONTINGUT DE LES ACTIVITATS

CURIOSITATS FÍSQUES pel físic Miquel Jaume Horrac

Quan parlem de la física la veim molt llunyana, per gent especial, però no és així, la física està present diàriament dins la nostra vida.

Ens envolten molts de fets que ni ens preocupam de conèixer el per què, exemples: Com s'arregla un cànir per refredar aigua? Per què el cafè/el gelat fa fum? D'on ve aquesta aigua que apareix al voltant de les botelles fresques quan les treim de la gelera?...

MALLORCA MÀGICA pel director del setmanari "Brisas", En Carlos Garrido

Conferència basada en la darrera de les seves publicades que té el mateix títol. Anteriorment ha publicat "El Esoterismo" i "Calvià".

Tractarà els principals temes màgics de la tradició mallorquina: mites prehistòrics, animals prehistòrics, arbres sagrats, rites de la lluna, muntanyes encantades, bruixes i dimonis, espectres i fantasmes que conformen la cara amagada d'aquesta Mallorca turística i arxi-coneguda.

INICIACIÓ A LA FOTOGRAFIA per Damià Juan i Ramis

El contingut serà el següent: Breu història i fonaments de la fotografia. Conceptes elementals. La càmera fotogràfica. Tipus de càmares. Control de l'exposició. Diafragmes i velocitats d'obturació. Tipus de pel·lícules i característiques. Objectius fotogràfics, graus angulars, teleobjectius i zooms. Accessoris. De la realitat a la imatge. La fotografia com a procés creatiu. Col·loqui.

La conferència anirà acompanyada per una projecció de diapositives il·lustratives dels aspectes tractats.

TRES MOMENTS DE LA NOSTRA HISTÒRIA Muntatge audiovisual dels autors

SETMANA CULTURAL BIBLIOTECA

ORGANITZEN: Biblioteca Municipal de Montuïri, Centre Coordinador de Biblioteques del C.I.M., Comissió de Cultura de l'Ajuntament de Montuïri

Dissabte dia 17 hora del migdia a "Ràdio Murta"
Programa radiofònic de presentació de la Setmana Cultural. Música anys 70-80 a càrrec del discjockey de l'Eixam.

Dilluns dia 19 a les 8'30 del vespre
CURIOSITATS FÍSQUES a càrrec de Miquel Jaume Horrac.

Dimarts dia 20 a les 8'30 del vespre
MALLORCA MÀGICA a càrrec de Carlos Garrido Torres.

Dimecres dia 21 a les 8'30 del vespre
INICIACIÓ A LA FOTOGRAFIA a càrrec de Damià Juan i Ramis.

Dijous dia 22 a les 8'30 del vespre
TRES MOMENTS DE LA NOSTRA HISTÒRIA, muntatge audiovisual.

Divendres dia 23 a les 8'30 del vespre
A L'ENTORN DE LA CANÇÓ POPULAR: MONTUÏRI AL CANÇONER DE MALLORCA a càrrec de Miquel Sbert i Garau.

Dissabte dia 24 a les 10 del matí
CINEMA INFANTIL "Tarzan a Nairobi" (8 mm)

Dilluns dia 26 a les 5'30 de l'horabaixa
S'HORA DES CONTE a càrrec de Catalina Valriu.

La resta de la setmana, a les 8'30 del vespre
CURSET DE TRACTAMENT DE TEXTOS

M. Grimalt, T. Martínez i R. Rodríguez

—LA SEU, visió històrica i arquitectònica de la Catedral de Mallorca. Consta de dues sèries de diapositives dedicades a l'exterior i a l'interior d'aquesta gran obra.

—EL MODERNISME, exposició del fenomen modernista a Mallorca, prolongació del modernisme català: les característiques i la importància del fet en relació a les transformacions econòmiques i socials que comportà la revolució industrial.

—LA CULTURA TALAIÒTICA, visió d'aquest corrent que, comprès dins

el moviment a escala europea que imposà el megalitisme, ofereix una mostra de les realitzacions dels habitants prehistòrics de Mallorca i Menorca.

A L'ENTORN DE LA CANÇÓ POPULAR: MONTUÏRI AL CANÇONER DE MALLORCA pel professor de Llengua Catalana Miquel Sbert i Garau

Introducció al coneixement de la cançó popular. La cançó popular a Mallorca: reculls, temàtica, actualitat del fenomen. Alguns exemples de cançons populars mallorquines, el centre

**ANDREU GENOVART
ESTRENA NOU CÀRREC**

Sense deixar les tasques que actualment ve realitzant amb tant d'entusiasme en el nostre poble, ni manco la funció dins la redacció de BONA PAU, Andreu Genovart, fins ara Delegat de l'església en els mitjans de comunicació social, deixa aquest càrrec per a ocupar la responsabilitat de la Delegació de Moviments Seglars.

Aquest nou destí, segons comenta, li atreu molt. Consistirà en coordinar i reunir-se amb els Consiliaris dels Moviments d'Esplai, Escoltisme, M.U.E.C., Cursos de Cristiandat i altres.

Ens congratulam amb N'Andreu i estam segurs que hi posarà tot l'enardiment del que sempre n'ha fet gala.

**ANADA A LLUC A PEU
DE LA PART FORANA**

La nit del 12 al 13 de setembre passat, un centenar de montuïers anaren a Lluc. Uns deu ja partiren a peu des del poble i el altre ho feren des d'Inca.

La diada del diumenge fou un èxit tant pel bon caminar durant el viatge com per l'ambient d'alegria i germanor que regnà en tot moment. Allà s'hi varen concentrar uns 7.000 mallorquins donant un testimoni d'estimació a la Reina i Patrona Celestial de Mallorca.

L'AJUNTAMENT INFORMA

d'interès de les quals és el poble de Montuïri, les seves terres i la seva gent.

**CURSET DE TRACTAMENT DE
TEXTOS**

La tècnica d'escriure un text, emmagatzemar-lo en suports magnètics i imprimir-lo amb el format que nosaltres volguem de forma ràpida, precisa i presentable. Tindrà una durada en funció dels interessats i dels recursos o ordinadors.

**"4 ANYS DE GESTIO"
Consell Insular de Mallorca**

El C.I.M. ens ha remès el resum dels 4 anys de gestió (juny de 1983 a Juny de 1987) que ha realitzat l'equip encapçalat per Jeroni Albertí. Es tracta d'un volum pulcrament editat on s'ofereixen sintetitzades les actuacions dutes a terme dins aquest període de temps.

Des d'un punt de vista totalment objectiu consideram interessant que el ciutadà pugui saber que és el que s'ha aconseguit i al mateix temps contrastar amb el que encara resta per fer.

Per part nostra reproduïm les quantitats totals que el CIM ha aportat a Montuïri durant aquest període de temps:

Cooperació	23.604.720
Ordenació territori	42.460.377
Cultura	3.550.000
Sanitat	250.000
Esports	4.374.067
Agricultura	1.150.000
Foment	75.000
Total	75.464.164

**EL METGE MIQUEL BASAGAÑA
SE'N VA**

Es ja sabut de tots que ens deixa el qui fins ara ha ocupat la plaça de metge de Montuïri, En Miquel Basagaña Saña. Se'n va destinat a un poble de Catalunya, més prop de la seva família. Deixa entre nosaltres el seu testimoni de responsabilitat i d'un elevat sentit professional. Havia arribat al nostre poble pel novembre de 1983; per tant haurà quasi completat quatre anys entre nosaltres, quatre anys fecunds que deixen un agradós record als qui han rebut els seus serveis. Entre altres activitats ha col·laborat molt estretament amb el Patronat de la Tercera Edat, que ha volgut expressar-li l'agraïment i reconeixença.

A contrallum, per a les festes, el paperí donava al campanar aquest aspecte un tant foscós.

Desitjam per a ell i per a la seva dona i filles una realització plena i un treball a gust en el seu nou destí.

**FESTA DE SANT MIQUEL
AL RESTAURANT DEL PUIG**

La llarga nit del 26 de setembre fou una bona oportunitat per una molt concorreguda festa que organitza, des de fa una anys, el restaurant "Puig de Sant Miquel". Música, ball, coets i rodelles, elecció de "misters" i de "misses" foren atraccions que feren omplir de gom a gom la terrassa del Puig. Era l'indici de que ja s'acosta la tardor, encara que la calor de l'estiu s'hagi allargada tant, enguany.

Aquesta foto també correspon a les festes i és el moment en què els "Cossiers" dins la rectoria esperaven el moment d'acompanyar els capellans a l'ofici de Sant Bartomeu.

El campanar i les campanes de

"Na Maria", la més grossa, és de l'any 1813 — "Na Vanrella", la segona en grossària,

DES DE SEMPRE FOREN TING

L'esvelta i acabada figura del nostre campanar és com un reclam imantat pel cor dels qui nasqueren sota la seva ombra. Els seus finestrals i la volta interior, d'un inconfundible estil gòtic, s'aixequen airosos i perfectes, encara que l'erosió hagi rosegat part dels seus nervis. Tot ell, talment una talaia de defensa, útil com a torre d'avisos, clara expressió de la gran casa del poble de Déu, fa memòria d'aquell any 1552, quan els jurats de la vila decidiren aixecar-lo i el construïren amb pedra de Son Company, segons resen velles cròniques de l'arxiu de la universitat montuïrera, l'Ajuntament.

Ja abans, almanco hi havia hagut dues esglésies, que eren engrandides així com passaven els anys, fins a arribar a l'actual volta del temple, de gran equilibri i harmonia, manada fer pel rector Ramonell dins la segona meitat del segle XVIII.

A l'altura de les campanes, el corredor gran deixa eixamplar la mirada com el vol d'un aucell sobre el poble i sobre tota la contrada. La balustrada barroca dóna pas a una troneta i, per una escala de caragol més estreta que la general, condueix al corredor petit, coronat per una cúpula-llanterna. I a dalt de tot, l'agulla del gallet que indica els quatre vents i el famós parallamps, que ens porta records de velles desgràcies: fou col·locat l'any 1885 i llavors restaurat devers l'any 1954.

¿Qui no guarda gravades les imatges festoses de les banderes que alegren com flamarades, amb motiu de les diades del Patró Sant Bartomeu?. I de nit, el pipelleig dels llums encesos, que el fan resplendir com un gran encenser amb caliu al cor!

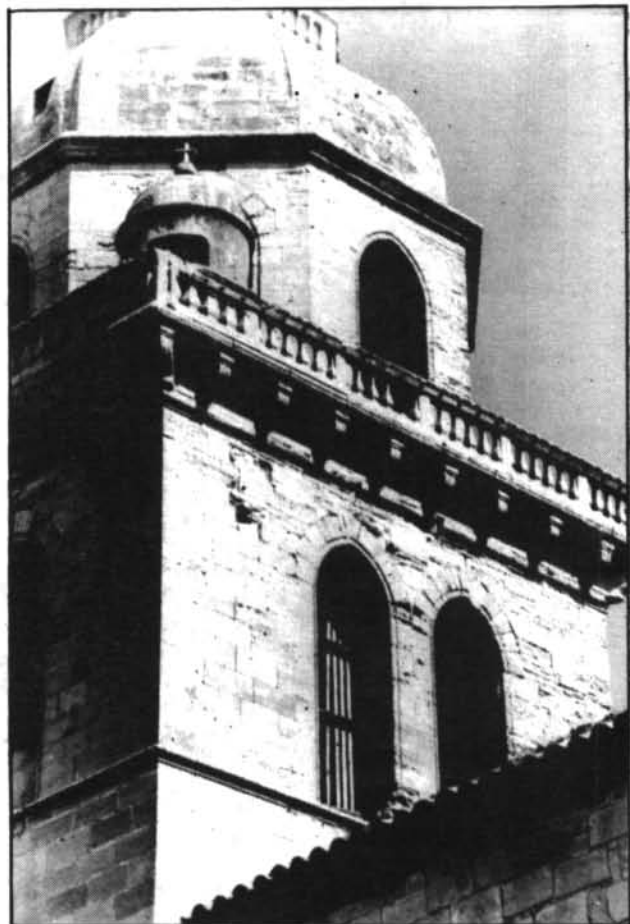
FUNCIONS DE LES CAMPANES

Les campanes sempre foren tingudes en gran aprecí i esment per part dels 'jurats' de la vila. Per cridar al treball, per convocar a la pregària i a la celebració, per convidar a la festa, per avisar d'un condol amb motiu d'un mort... Les campanes deixen reconèixer pel seu so cada un d'aquests esdeveniments de la vida del poble i de l'Església. En cas de foc, criden desesperadament i insistent perquè els veïns acudesquin. Quan s'indica una festa, el repicar gojós pregon a vuit vents que s'acosten les celebracions populars.

Abans, tocaven les Avemaries en tres ocasions diàries: matí, migdia i sol post. També avisaven de les pregàries del Cor

de preveres, que cantaven Matines i Laudes, Tèrcia, Vespres... Aquest darrer es deia "toc d'oració", segons consta a antics documents. Quan es feia hora d'anar a dormir, i per prevenir contra els lladres o bandejats, es tocava la "queda": solia esser damunt les deu del vespre.

Hi ha una oportunitat curiosa que s'ha mantinguda fins avui: són els trets amb so de lament que fan tocar els escolans, la nit dels Morts, vigília dels Feels Difunts, anterior a dia 2 de Novembre. Però no tot queda en dol i tristesa: els bunyols i la mistela acompanyen la tasca de "ventar les campanes", i els al·lots pugen de quates la llargaruda escala del campanar, amb

El corredor gran del campanar deixa eixamplar la mirada per tots els voltants de Montuïri

l'infantil delit dels bunyols de Tots Sants.

ELS NOMS I EDAT DE LES NOSTRES CAMPANES

Actualment tenim tres campanes al nostre campanar. La més antiga és possiblement "NA VANRELLA", que ocupa el lloc mitjancer en grossària. Està situada a la part de ponent i du una inscripció en lletra gòtica, ben conservada, perquè també deu esser la de més qualitat en el que es refereix a fundició i a sonoritat. La inscripció resa: "Sic benedicat nos dextra Dei Patris et Sanctae Annae, Chrysti mater matris". (Així ens beneesqui la drete de Déu Pare i la de Santa Anna, mare de la mare de

església Parroquial de Montuïri

és antiga: data de l'any 1600 — "Sa Petita", la del rellotge, fou duita l'any 1710

S EN GRAN APRECI I ESTIMA

Conselleria de Cultura del Govern Balear
Associació de la Premsa Forana de Mallorca

Crist). Hi ha esculpides creus de Jerusalem, i no posa l'any de la seva construcció, però tot fa suposar que es tracta d'una obra de devers l'any 1600, encara que fins ara no hem trobat la documentació corresponent.

La segona en antiguitat és "SA PETITA". Du la següent inscripció: "Jesus, Maria, Josep et St. Michael, ora pro nobis. 1710". No presenta dubte, per tant, la seva data i la seva dedicatòria. Està situada a la part de migjorn, i serveix perquè la toqui, a les hores i a les mitges, el rellotge que està situat a la façana lateral de l'església, que dona a la Plaça i pertany a l'Ajuntament.

La tercera i la més grossa és "NA MARIA". Té la corona —que és el conjunt d'anses per on és subjectada— en forma de caps humans. Du aquest escrit: "Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum. 1813". També hi ha gravats un

*Aquí podem veure
la campana grossa,
la qual deu pesar uns
800 quilos, quan fou
davallada ara fa dos
anys, amb motiu de
la restauració interior
del campanar, degut
al perill que corrien
totes les campanes,
ja que qualsevol dia
haguessin pogut caure.*

dragó i un arbre que fan referència a Maria, segona Eva, Mare Immaculada. També hi apareix la figura d'una santa, que sembla Santa Bàrbara, i uns escuts, un Sant Crist i altres. Es calcula que pesa uns 800 quilos. Aquesta campana fou manada fondre dia 9 de Juliol de 1813, essent Batle Reial D. Josep Gallard. El contracte se signà amb el mestre D. Domènec Varela, d'ofici fundidor, perquè refongués la "campana gossa vella" i en fabricàs una de nova a raó de 37 lliures i 10 sous el quintar. Dia 10 de setembre del mateix any en el carro de Son Costa, es va dur a la vila, des de Ciutat, la campana nova. Fou col·locada a l'interior de l'església i dia 12 de setembre, després de cantar les Hores, pel Rector D. Mació Espinosa, assistit per la comunitat

de preveres, fou beneïda i amb ella ja foren tocats "Sanctos"... "El dia 14 del mateix, circa les 9 del matí, se pujà la campana al campanar, sens desgràcia alguna". Signat: Oliver, secretari.

UNA RECENT RESTAURACIÓ

Pel mes d'Octubre de 1985, es dugueren a terme obres de restauració de les jàsseres, suports i fuells de les campanes, i es col·locaren a la vegada 'caps de botes' per tal de facilitar el seu moviment. L'embat del temps i el pas dels anys havien desgastat i aflluixat el llenyam i es feia necessari substituir tota l'estructura. Amb ternal i cadenes ben gruixades, un grapat d'homes les baixaren al mateix sòtil del campanar. Fou una feina

(Continua a la pàgina següent)

Detall de la campana grossa, "Na Maria", on es destríia la corona en forma de caps humans.

Les campanes de l'església

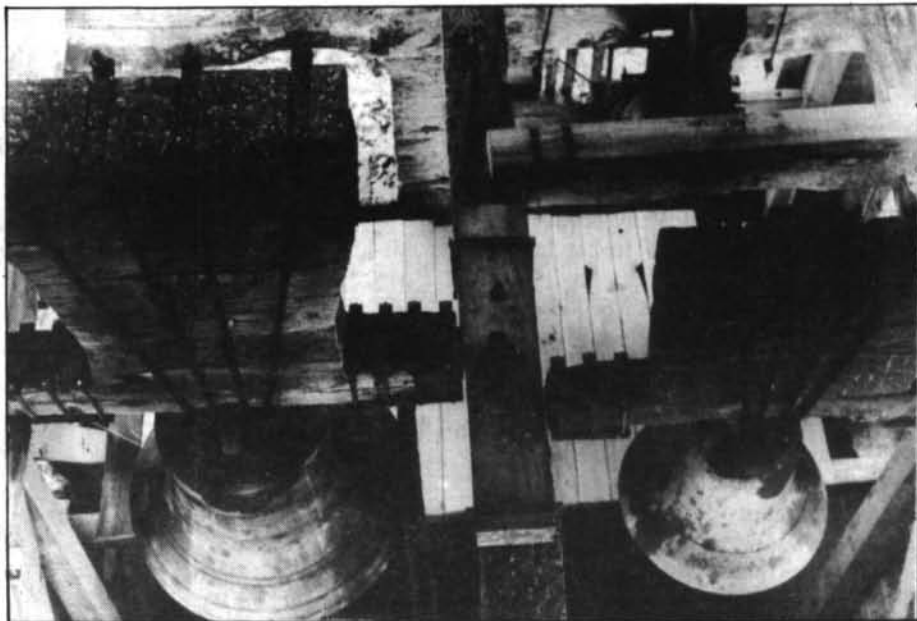
(Ve de la pàgina anterior)

comprometedora i arriscada; si bé l'esforç i l'enginy dels ferrers, fusters i picapedrers feren possible la restauració dels estalons de les mateixes campanes, assegurant bé el seu fustam, ferros i fuells. Havia desaparegut el perill; tocar les campanes era un xalar. Aquesta darrera obra de restauració havia costat un total de 392.322 pessetes.

ALTRES CAMPANES PER A USOS ESPECIALS

Els nostres majors recordaran bé que, quan era portat el viàtic als malalts s'anava tocant una campaneta bastant grossa, anomenada corís o colís, perquè la gent del carrer se'n temés que passava el Santíssim. I encara que siguin de més poca importància, a totes les esglésies es guarden campanetes de distintes formes per tocar el "Sanctus", o l'elevació i com avís de la comunió, i que avui en dia estan en desús a la majoria de llocs.

També es guarda actualment a la saleta superior de la sagristia, una "roda de campanes", exactament són tretze,

Aquestes dues campanes són "Na Vanrella", a l'esquerra, la major de les dues, i "Sa Petita".

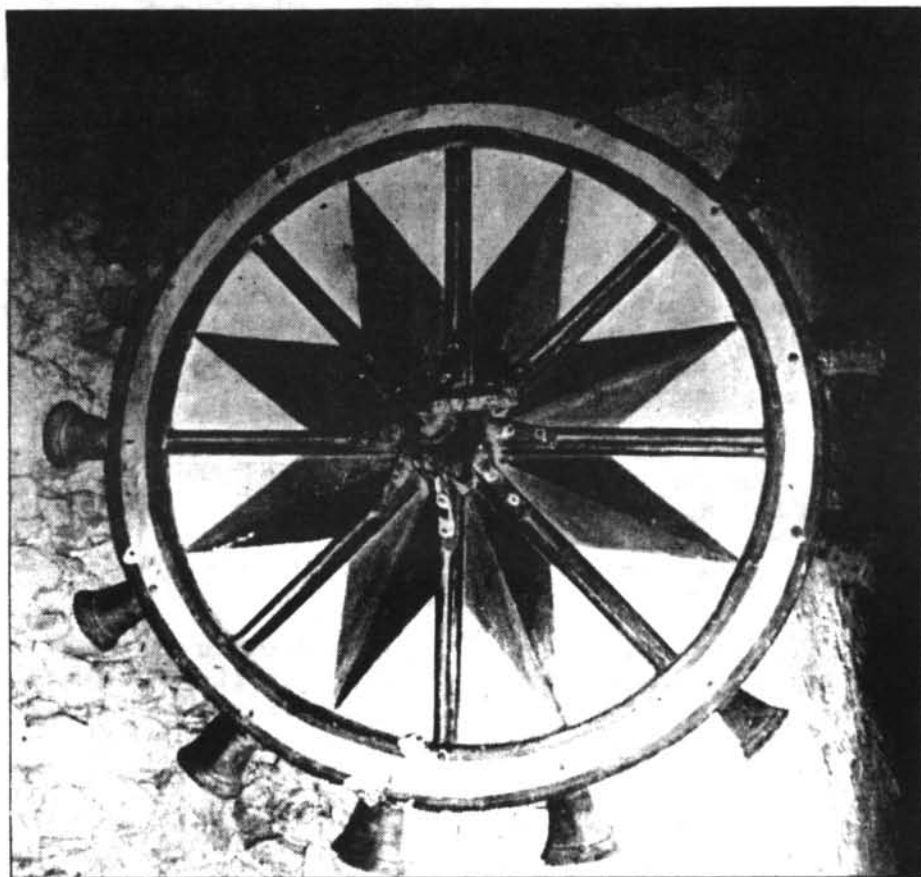
que dona diferents sons i està adornada per la rosa dels vuit vents. Fins a la restauració de l'interior de temple, devers l'any 1953, estava situada a la capella

més prop de l'altar major, al costat de la sagristia. Aquesta roda de fusta voltada de campanetes s'anomena també "rotlo" o "rogle" i es feia voltar i sonar en alçar Déu i en cantar el Glòria. Especialment s'emprava per alegrar les grans diades: Dijous Sant, Dissabte Sant, Nadal i també el Corpus, la festa patronal, etc. Així com a altres esglésies ha restat instal·lada fins al dia d'avui, a Montuiri hi ha el projecte de tornar-la col·locar degudament, perquè pugui emprar-se de bell nou amb motiu de les grans solemnitats.

Cal esmentar, finalment que, part damunt la sagristia, sobresortint de la teulada, un campanaret d'espadanya sosté una campana petita i moderna, feta l'any 1910 a "Fundición Mallorquina", i dedicada a Sant Josep. Estava destinada a avisar els campaners i també a recordar la sortida immediata de la Missa.

EL LLENGUATGE DE LES CAMPANES

Segons la manera de tocar les campanes, s'endevina el motiu pel qual sonen. Antigament, moltíssim més que ara, constituïen una notificació ben clara de qualsevol esdeveniment. Així, ara ja no es toquen les "Avemaries", ni les Hores del Cor, Vespres, ni tampoc la "queda". Però sí, queden altres expressions ben conegudes del "senyal" o "seny" com era anomenada la campana pels nostres avantpassats.

Roda de tretze campanes de bronze, del segle XVIII, adornada per la rosa dels vuit vents. Abans s'emprava per alegrar les grans diades.

El campanar i les campanes

Detall de la campana "Sa Petita". Es destria una inscripció i la imatge de Sant Miquel.

Vetaquí els estils o maneres de tocar que avui resten encara:

1.- Per TOCAR LES MISSES dels dies feiners i de diumenges ordinaris, es fan trèts molt espaiats, mitja hora abans, i al cap d'un quart, se'n donen una dotzena de seguits, com a quedada final. Aposta solen dir: "ara queden sa missa".

2.- Quan hi ha OFICI o Completes amb motiu d'una solemnitat, també mitja hora abans, ES REPICA, fent que el batall copegi les campanes amb tocs vius i repetits; i això es fa en tres tongades. Llavors es VENTA o VOLTEJA la campana glossa (el 'ventar' és el moviment de rotació que les fan sonar cada vegada que copeja el batall d'un vent i de l'altre), i per dues vegades o trèts i pel tercer tret, es QUEDA, ventant-les totes tres.

3.- El TOCAR DE MORT comença "fent es senyal", que són 18 batallades amb la campana petita (abans es distingia si el difunt era home o dona, perquè per a les dones només es tocaven 15 ò 16 batallades). Llavors es venta cada campana per separat, començant per la petita i acabant per la grossa; pel tret final o quedada, es voltegen totes a la vegada, fins que se les deixa que acabin el so per elles mateixes.

4.- REPICADES AMB MOTIU DE FESTA. Quan es vol avisar per a la partida del poble cap a la festa del Puig de

Sant Miquel, el dimarts de Pasqua, es repiquen les tres campanes, amb tres grans trèts. El mateix se sol fer pel Corpus i per l'Encontre del matí de Pasqua, quan surt la processó, a mitjan camí i quan està a punt d'entrar.

Vuit dies abans de la festa patronal de Sant Bartomeu, es repica de la mateixa manera, per a la posada de les banderes, a les 4 de l'horabaixa.

Altres repicades importants són les de les nits de Pasqua i de Nadal, a la vigília, al moment d'entonar el 'Glòria' de la missa.

Repicades extraordinàries se solen fer quan surt elegit nou Papa i en celebracions especials, com la Visita Pastoral o altres esdeveniments diocesans o parroquials que ho requeresquin.

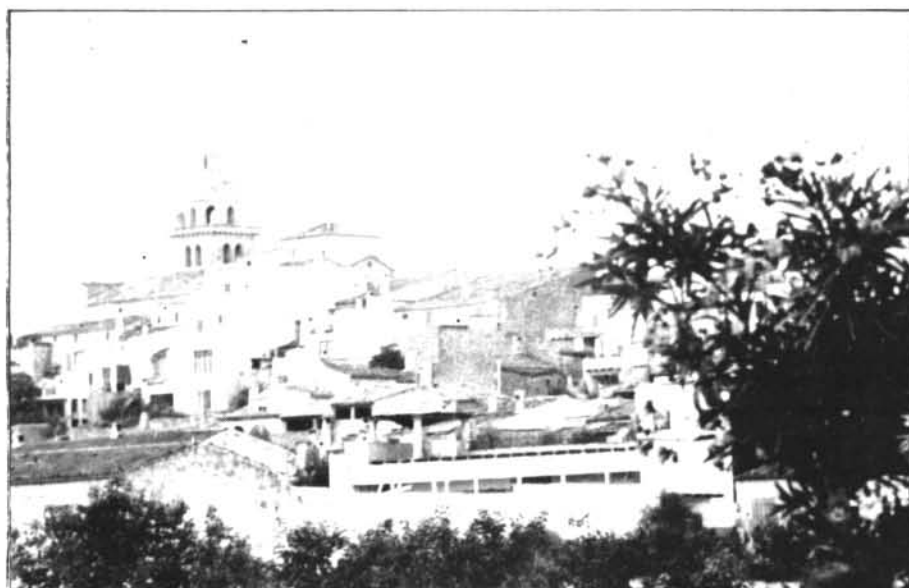
5.- TOCAR A FOC.- Ja fa temps que en el nostre poble no s'ha tocat a foc, gràcies a Déu. Segons conten, el darrer pic fou amb motiu d'un incendi als pinars d'Alcoraia. Però no s'ha perdut aquest costum. Quan es dona el cas, es fa tocant depressa, tot el que es pot, la campana petita, i amb un tret molt llarg.

L'OFICI DE CAMPANER

Degut a que abans era una tasca molt freqüent la de fer sonar les campanes, per donar avis al poble de tants de moments i de tantes celebracions quotidianes, es feia necessari que, endemés de l'escolà, hi hagués una persona totalment dedicada a aquest ofici, que constituïa un vertader art, per conèixer i donar a entendre a la gent quin era el fet que s'anunciava per la combinació dels sons tan variats.

Tots els qui hem fet d'escolanets recordam la misteriosa atracció que exercia per a nosaltres el campanar, amb l'escala de caragol, les corredisses, la fosca, les proves per veure qui faria alçar més amunt la campana grossa, i el plaer de fer cantar un instrument tan sonor i popular.

Bartomeu Tauler i Valens

El campanar de l'església, situat pràcticament a la part més alta del poble, fa que el so de les campanes se senti perfectament a totes les cases i a bona part del terme.

CUINAR EN CASA

ARRÒS AMB BAIXAMEL

Es bull l'arròs un quart d'hora, i s'escola.

Es ralla una ceba grossa i 3 ó 4 pastanagons i es fregeix.

Es fa salsa baixamel clara amb dos tassons de llet, una cullerada i mitja de farina i un poc d'"estarlux". Es posa un sastre d'arròs, un sofrit i un altre de baixamel.

Damunt de tot, posar-hi pebres torcats a tires i ous bullits.

*Recepta de
Catalina Sastre Roca "Petra"*

25 anys enrera

24 Octubre 1962

El col·loqui esportiu que la vetlada d'aquest dia se celebrà a la Sala Mariana, tota plena de gent, fou motiu de goig i d'emoció.

Pere Cerdà i Josep Sampol en foren l'ànima. Hi prengueren part el President del Mallorca, Llorenç Munar; el seu entrenador, J.L. Saso, el mateix Pere Cerdà, ex-jugador de l'Alfons XIII; el Secretari de la Federació, Alzamora; Duran, Sampol, Rosselló, Gual... i els periodistes "Avespa" i "Rat".

A l'acabatall es feren molts d'obsequis al Club Juvenil "Bona Pau", organitzador de l'acte.

Cal afegir que un dels principals impulsors i al mateix temps jugador d'aquest equip era En Joan Verger Pocoví, actualment President del C.I.M.

PROJECTE HOME A MALLORCA

Els darrers dies de setembre passat es va començar a treballar en la primera fase del programa "Projecte Home". És un programa educatiu-terapèutic, no lucratiu, per a joves toxicòmans. Tracta la prevenció, la rehabilitació i reinserció dels joves esclavitzats per la droga, sabent quan importat és la persona i que aquesta no necessiti droga per poder viure.

perquè sabem que la solidaritat és clau en aquesta lluita.

Per tant, l'obertura de l'acollida ja és un fet en aquesta lluita a favor de l'home.

CONCURS LITERARI DE BONA PAU

Amb el desig de fomentar l'ús de la nostra llengua entre els atlots i nines de les escoles i preferentment els qui assisteixen al Col·legi "Joan Mas i Verd" de Montuïri, BONA PAU organitza un concurs literari al qual hi podran participar tots els alumnes del cicle superior d'E.G.B.

Les redaccions que faran aquells que hi prenguin part hauran de versar sobre qualsevol aspecte de Montuïri o del seus habitants, esser redactats en llengua catalana i entregats a la redacció de BONA PAU (Plaça Major, 14) abans del dia 20 de cada mes, del present curs 1987-88.

Mensualment es triarà la redacció que el jurat haurà cregut millor, considerant tots els aspectes literaris, la qual serà publicada a BONA PAU el mes següent. Tots els treballs dels participants seran qualificats i el concursant que obtengui la puntuació més alta serà el guanyador absolut. Cal assenyalar que hi haurà tres categories: una pels alumnes de 6è, una altra pels de 7è i l'altra pels de 8è. L'extensió de la redacció serà aproximadament d'un foli escrit a una cara.

Aquest concurs està patrocinat pel C.I.M. per la Comissió de Cultura del nostre Ajuntament i per la Caixa de Pensions. Així tots els participants rebran un premi, que serà més a manco valuós segons el lloc que obtengui en la classificació final.

Massa accidents a les nostres carreteres. Aquesta vegada, el 17 d'agost passat, fou a la recta, davant Montuïri. Ja és hora que els conductors controlin la velocitat i, sobretot, els avançaments.

Aquí a Mallorca, aquest programa va néixer fruit d'un conveni entre el Govern Balear i el Bisbat. En aquest conveni es contempla la participació d'altres entitats, tant públiques com privades,

I SETMANA DEL LLIBRE EN CATALÀ, A LA LLOTJA

Del 20 al 27 d'Octubre se celebrarà a la Lotja de Ciutat la "I Setmana del Llibre en Català", organitzada pel Gremi de Llibreters de Mallorca amb

el suport d'IFEBAL (Institució Firal de Balears).

Serà una fira temàtica que posarà a l'abast del públic quasi tota la producció editorial en català, inclosos els llibres de textos.

Aquests dies la Lotja es convertirà en una gran llibreria, tenint la possibilitat de trobar edicions que habitualment són molt difícils de fullejar, edicions que el públic, en general, desconeix. Actualment, en els catàlegs de les diferents editorials, existeixen més de 18.000 títols.

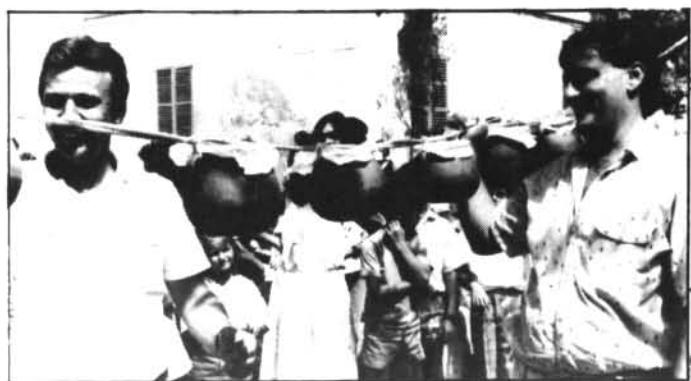
FOTOS DE LES FESTES DE SANT BARTOMEU

Jovenea, asseguts en es graons. No tenien cap complexe.

El torneig d'Escacs no arribà a interessar con es desitjava

El Batle, J.A. Ramonell, i el Delegat de Cultura, G. Ferrer, preparant la rompada d'olles.

Davant el portal del Bar Nou, Can Llorenç "Queló"

Carta oberta

Contestació a la carta oberta a la Societat de Caçadors de Don Bartomeu Bauzà, "Rafela", del bar Es Creuers

En primer lloc vos dirigim aquesta carta perquè consideram que vós, l'amo En Tomeu, sou l'únic responsable de la carta apareguda a la Fulla de la BONA PAU núm. 415 del passat mes de setembre.

Aquesta COMUNITAT DE PROPIETARIS que vós esmentau, no ens consta que figuri enlloc com a tal, ja que alguns propietaris així ens ho han confirmat i pensam que això és fruit de la vostra imaginació i per tant una falsedat de cara al poble.

Fetes aquestes observacions, la Junta Directiva creu convenient puntualitzar una sèrie d'aspectes que des del nostre punt de vista són totalment falsos i malintencionats.

La vostra carta diu que hi ha 180.000 ptes. de mal a les vostres parets fetes pels caçadors. Això és molt mal de demostrar. Realment creim que els caçadors del nostre poble no en són culpables i, a més a més, no ens consta cap denúncia per part de vós ni de cap propietari en aquest sentit.

Per altra part vos volem dir que la Societat de Caçadors, o millor dit, els seus representants de la Junta Directiva, en tenir notícies respecte de la firma d'alguns propietaris en favor del vostre vedat, els han explicat clarament la situació i fruit d'aquesta explicació, dels 15 propietaris que vos havien firmat en la primera ocasió, actualment n'hi ha hagut set que ja vos han retirat la firma. En el vostre segon intent de cercar més firmes, dels set que vos firmaren, afortunadament tres d'ells ja han tornat enrere i alguns més no ho veuen gens clar. Pensam que la millor propaganda en favor de la Societat de Caçadors és que l'esmentada Societat està formada per tres-cents veïnats del poble, i no d'un particular.

¿Heu pensat, l'amo En Tomeu, vós que parlau de "gent estranya", què seria de les terres del nostre terme, si no hi hagués la Societat de Caçadors? Llavors sí, que vos podrieu queixar de gent estranya... Avui per avui, tota persona que caça a Montuiri, o és de Montuiri o n'és descendent.

Precisament, és aquesta gent estranya, que la Societat ha tret de les nostres terres. ¿I no seria per casualitat que la vostra intenció fos crear un vedat baix del vostre control i poder enviar-hi a l'esmentat vedat alguna gent

estranya, d'aquesta que sol aturar-se a alguns negocis particulars de la carretera?

La Junta Directiva accepta totes les suggerències que puguin fer els propietaris, però creim que vós no sou la persona més indicada per aconsellar sobre la manera de dirigir la Societat.

L'amo En Tomeu, quan parlau de corrals ho heu de fer amb molta propietat i amb més precisió. De lo contrari el que feis són acusacions falses i creim que això únicament ho feis per dejectar la Societat i totes les persones que la formen, i això no està bé.

La Junta Directiva està, ha estat i estarà oberta a qualsevol classe de problema i sempre ha intentat arribar a un acord amistós, quan n'ha sorgit algun.

Volem informar-vos també que la Societat té un Guarda Jurat que, a més de fer les funcions pròpies d'un garriguer, fa les de Guarderia Rural en combinació amb l'Ajuntament i en bé del poble.

Volem dir-vos també que el Vedat de Montuiri està legalment constituït, amb el núm. 11.092.

I per acabar, la Junta Directiva no entrarà en més polèmiques, i en conseqüència donam el tema per conclòs.

SOCIETAT DE CAÇADORS
DE MONTUÏRI.

CULTURA

Les activitats realitzades són nombrosíssimes amb un abundós volum d'ajudes i subvencions a entitats i

associacions de caràcter cultural, educatiu i esportiu.

Aquests són alguns exemples:

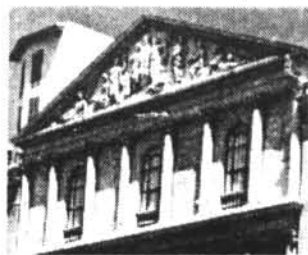
- **Pla d'Adequació de Cases de Cultura** (210 milions de ptes. a 26 municipis).

- **Xarxa de Biblioteques** (43 en funcionament).

- **Publicacions:** "Miró i Mallorca", "Biblioteca Bàsica de Mallorca", "Història de Campanet", "H. de Puigpunyent", "Places i Carrers" de Sa Pobra i Sineu, "H. del Pensament a Mallorca", "Obispos de Mallorca", "Les Mallorquines d'Avui" i "Flora Mediterrània Occidental" entre altres.

- **Exposicions:** "Cròniques de juventud", "Esmalts d'Ahir i Avui", "L'Art Naïf a Mallorca", "El Còmic a Mallorca" Cesar Manrique, Ben Jakober i un Cicle d'Exposicions amb diversos artistes.

- **Folklore:** Ajudes a 68 agrupacions de ball. Trobades i Festes Patronals o de Barri ("Colcada de la Beata", etc.)

- **Música,** amb actuacions de: Orquestra "Ciutat de Palma" a 15 pobles
Recitals Lírics (25 concerts)
Corals (a Palma i 25 pobles)
Cor del Teatre Principal (a 12 pobles)
Música a les escoles
Festivals de Deià i Pollença
Trobades de Bandes de Música (5 trobades)

- **Biblioteca Artesana** (18.188 volums i 3.920 usuaris de 1986)

- **Arxiu General del Consell** (2,1 km. de documentació amb 17.000 unitats documentals).

Teatre Principal

A part de la programació habitual d'obres teatrals, òpera i cine-club,

destaquen les activitats següents:

Concurs de Textos Teatrals únic dins l'illa (març de 1987).

Concurs d'Art Pictòric relacionat amb el temà teatral (març de 1987).

Concurs de Teatre Infantil i Juvenil (març de 1987).

Concurs de Pintura Infantil relacionat amb el teatre de fi d'interessar-hi tota la minyoria (març de 1987).

Mostres de Pintura i Escultura per a la Tercera Edat, del qual s'han fet dues mostres.

Cicles de Conferències referides a Personatges que han fet la Història de Mallorca i d'altres.

Mostra teatral, actualment en preparació, que es durà a terme la pròxima tardor.

Premi de Cine Amateur del qual es va rebent pel·lícules i que es durà a terme a final de maig.

Creació i actuacions d'un Cor per a actuacions escèniques.

ESPORT

Cal destacar el Campionat del món de la classe "FINN" de vela i l'inici de la volta Ciclista a Espanya, l'any 86. La creació de les escoles esportives que han mobilitzat a més de 13.000 persones i

del Trofeu Consell Insular - Illa de Mallorca, ja atorgat a moltes disciplines esportives:

- Trofeu Illa de Mallorca de Caça Submarina.

- Torneig Futbol d'Empresa.

- Pujada Automobilística al Puig Major

- Rallye Pla de Mallorca d'Automobilisme

- Volta a Mallorca - relleus, atletisme

- Pujada al Puig Major de Motos

- Gran Premi Pla de Mallorca de Ciclisme

- Proves d'Autocross

La cultura i l'esport han estat sempre uns dels objectius més importants pel Consell Insular de Mallorca. Avui podem veure els resultats d'una bona gestió. D'un bon Consell.

BON CONSELL, BONS RESULTATS

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

FOTOS DE LES FESTES DE SANT BARTOMEU

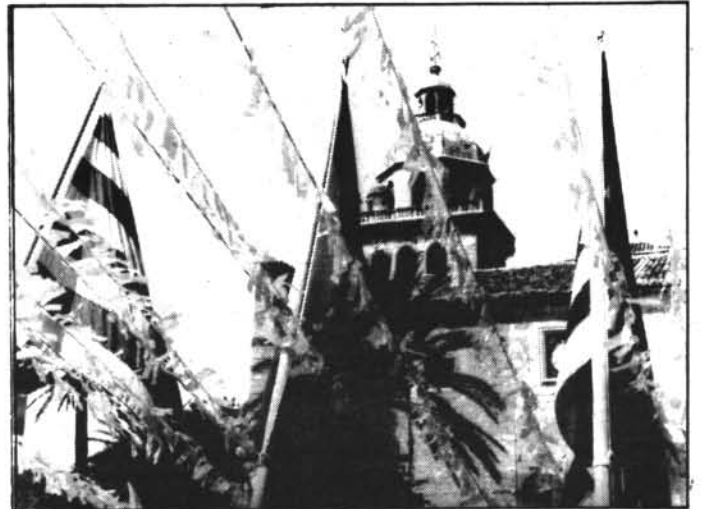
Les varietats a la festa de la Tercera Edat agradaren bastant.

La gelatada de setembre per a la Tercera Edat en Es Dau

La festa de la Tercera Edat del 15 d'Agost

Les banderes de la Casa de la Vila el migdia de Sant Bartomeu

Un moment del Concurs de dibuix del 22 d'Agost.

Corregudes dels "al.lots grans".

L'esport afavoreix la salut

LA FALTA DE COL·LABORACIÓ DE MOLTS DE PARES, UNA MANCA DE RESPONSABILITAT

¿QUAN SERÀ QUE ELS PARES VALORARAN ELS AVANTATGES
FÍSICS, SIQUICS I SOCIALS QUE TENEN ELS FILLS QUE
PRACTIQUEN L'ESPORT?

ELS RIVALERS DELS EQUIPS DE FUTBOL BASE

A més de l'equip de I Preferent, són altres quatre els equips de futbol que tenim en el nostre poble i que participen en competició oficial. Un esforç de molta gent —entrenadors, directius, delegats— que pretén que els nostres nins i joves ocupin adequadament el seu temps lliure mitjançant aquest saludable i social camí que és l'esport.

Disortadament, any darrera any, la majoria dels pares de Montuïri continuen essent cecs, ja que sols són uns pocs els qui s'encarreguen dels seus fills i oblidant que l'esport afavoreix la salut física, les relacions socials i l'equilibri psicològic; que és prevenció de malalties i d'altres coses molt pitjors que, per desgràcia, estan a l'abast del jove d'avui.

¿Quan serà que tots els pares dels jugadors de futbol se n'adonaran que no són ells qui fan un favor al Club, sinó que són aquestes poques persones responsables els qui fan un gran servei als fills i als pares, servei pel qual no cobren res i que —encara que es cobras— té un preu que no es pot pagar amb doblers?

A fi que sapiguem tots amb qui jugaran els nostres jovenets, joves i nins al llarg de la present temporada 87-88, indicam a continuació, i per ordre, els rivals dels quatre equips montuïrers de futbol base:

JUVENILS (III regional-grup C)

S'Horta de Felanitx, Campanet, Son Servera, Mariense, Alqueria Blanca, Murense, Juventut Deportiva Inca B, Juventut Sallista d'Inca B, Porreres, Llubí, Algaida, Colònia de Sant Jordi, Port de Pollença i Beat Ramon Lull Inquense B. Total 15 equips. La lliga va iniciar-se el passat 13 de setembre i acaba el 24 d'Abri.

INFANTILS (II Regional - Grup B)

Porreres, Margaritense, Algaida, S'Horta de Felanitx, Barracar de Manacor, Avance d'Artà, Colònia de Sant Jordi, Son Roca At.de Palma, Ses Salines, Cardassar, Sant Francesc At. de Palma i Porto Cristo.

No sabem cert si el Santanyí ha retirat l'equip de la competició. El motiu

BENET CAMPINS

Valent jugador de qui tots estam contents que no hagi fitxat pel Manacor. Una lesió en el partit de Sant Bartomeu ha impedit que començàs la lliga. Enhorabona amb motiu del seu casament i la felicitació de BONA PAU per a ell i Na Francisca.

que hem llegit a la premsa és la manca de col·laboració dels pares que es desentenen de les seves obligacions. ¿Passarà això també a Montuïri?. Els components del grup, seran per tant, 13 ó 14. El campionat va del 17 d'Octubre al 5 de Maig.

ALEVINS (III Regional - Grup B)

Algaida, Margaritense, Col·legi Sant Pere de Palma (Seminari), Cardassar de Sant Llorenç, At. Parròquia Ramon Lull de Palma, Alcúdia, Constància d'Inca, Colònia de Sant Jordi, Avance d'Artà, Pollença, Independiente de Palma, La Porciúncula de S'Arenal i Porreres. Total, 14 equips. El debut en

competició, el 14 d'Octubre i el final, el 14 de Maig.

BENJAMINS (Grup Manacor)

No disposam del calendari recentment confeccionat. S'ha anul·lat el primer perquè s'han afegit uns tres equips. Els rivals dels nostres "menuts" seran (amb un percentatge elevat de seguretat total) aquests: Son Servera, Porreres, Ses Salines, Barracar de Manacor, Molí Nou de Vilafranca, Cardassar de Sant Llorenç, Avance d'Artà, Barracar At., Campos, Escolar de Capdepera, Espanya de Lluçmajor, Sant Joan i Algaida. En aquest cas no anomenam els equips per ordre d'actuació contra el Montuïri perquè no ho sabem. La lliga comença aquest mes d'Octubre.

En el torneig de les festes varen tenir una "gran actuació", donat que només perderen la final per "penaltis", davant el Campos.

BIEL GOMILA

EL PRIMER EQUIP DEL MONTUÏRI TÉ UN COMENÇAMENT IRREGULAR A LA LLIGA

I PREFERENT

El nostre primer equip ha tengut un començament irregular en el seu reingrés a Preferent. En els cinc primers partits sols ha aconseguit tres punts. Aquests són els resultats dels partits de lliga:

Cardassar, 4 - Montuïri, 0

Mal partit davant els llorencins del nostre conegut Toni Nicolau, ex-jugador del Montuïri. La lesió d'En Pérez, una baixa que fa molta falta, va trastocar tot l'esquema vermell-blanc. Ara bé, hem de renouèixer que el Cardassar va ser molt superior.

Montuïri, 1 - Pollença, 1

Resultat just, que al final hagués pogut esser victòria local. Vàrem comprovar, en el primer encontre oficial en "Es Revolt", que la preferent no serà cap "pastís" i que la tònica serà la força física. "Golasso" de Bussy.

Artà, 1 - Montuïri, 2

Primers positius obtinguts a "Ses Pesqueres". Els del Llevant mallorquí tenen enguany un conjunt format a base de jugadors del poble. Juanjo i Bussy foren els golejadors.

Qui sap on arribarem! Vol-dia que em diguéssiu quantes fotos publica BONA PAU aquest mes.

DEMOGRAFIA

Moviment demogràfic del mes passat
NAIXEMENTS

Dia 3 de Setembre. Antoni Ginard Bauzà, fill de Miquel i de Joana Aina.

DEFUNCIONS

Dia 28 d'Agost. Mateu Gabriel Sastre Dominguez, casat de 63 anys. "Patró".

Dia 2 de Setembre. Mateu Jordà Mateu, casat de 83 anys. "De Son Col·lell".

Dia 5 de Setembre. Josep Pocoví Tous, vidu de 82 anys. "Pipo".

dia 19 de Setembre. Sebastià Bauzà Verger, vidu de 84 anys. "Guerrer".

CASAMENTS

Dia 5 de Setembre. Antoni Gacias Terrassa amb Catalina Gomila Gomila.

Dia 26 de Setembre. Mateu Miralles Cerdà amb Jerònia Garcias Fullana.

PLUVIOMETRE

Pluja enregistrada durant el passat mes de setembre

Dia 2	25'5
Dia 4	2'1
Dia 28	11'6
Dia 29	6'5

Total litres per m2. 45'7

FUTBOL

Montuïri, 1 - Petra, 3

Els de la Vila de Fra Juniper Serra els donaren una lliçó de ganes, força, entusiasme i situació sobre el terreny de joc. Un "pobre" Montuïri va perdre perquè "no va existir", encara que als tres minuts de joc En Juanjo avançàs als locals en el marcador. El Petra va alinear vuit jugadors del poble com a titulars.

Margaritense, 2 - Montuïri, 0

El debut a les files del Montuïri de Víctor, procedent de S'Arenal, no fou suficient per guanyar. La primera part acabà 1 a 0.

JUVENILS

Com sabem, la temporada passada davallaren de categoria i participen en el grup C de III regional, categoria on poden —si volen— practicar el bon futbol que duen dedins. Els resultats dels primers partits han estat:

S'Horta, 5 - Montuïri, 3

Montuïri, 7 - Campanet, 1

Son Servera, 0 - Montuïri, 2

QUE NO DIGUI
NINGÚ QUE ELS JUVENILS
NO HO "DONAM" TOT".
ELS RESULTATS
"CANTEN" MASSA BÉ!

Gloses

DE L'AMO EN MIQUEL PARRÍ

Amb motiu de la festa del nom de Maria, 12 de setembre de 1987

Dedicada a Na Maria Mesquida "Rabent"

Te vull saludar, Maria, dia per tu tan hermos: Molts d'anys te sigui ditxós, perquè puguis servir-mos amb salut i alegria; i si a cas s'esdevenia que mos deixàssim un dia tu i jo de veure-mos, que mos encontrem tots dos en el cel, en companyia.

Molts d'anys! Molts d'anys, Maria! quin nom més 'guapo', Maria, mare de nostre Senyor; jo pagaria un milió poder ser es teu servidor es temps de sa meua vida.

No te retiris sa cara, que la te vull veure bé, i creu que et respectaré com un fill a una mare; si passàs cap cosa rara, Déu mos ajud, si convé.

A totes ses Maries des menjador de sa Tercera Edat

A ses Maries d'aquí vos desitj felicitat, salut i prosperitat fins a s'hora de morir, i quan prendrem es camí que Déu mos té destinat, si en res mai hàgiu faltat tot vos sigui perdonat; tengueu sempre recordat es nom d'En Miquel Parrí.

Sa darrera així com sia vos faré, i he acabat: molts d'anys, sa Tercera Edat poguem passar amb humildat plegats el Nom de Maria.

A la Puríssima (el mateix dia)

Oh, Verge Immaculada concebuda sens pecat, vos deman amb humildat que aquest moment que hem passat el passem, prest o més tard amb vós una altra vegada, perquè estar amb una mare és de lo més estimat.

Miquel Massanet Servera "Parrí"

NOTÍCIES D'ESGLÉSIA**CATEQUESI PER A NINS I NINES**

El diumenge, 18 d'Octubre, a les 10'15 del matí, comença la catequesi per a 1er. i 2on. amb l'ajuda de joves monitors i monitores. Es procurarà que, en acabar la catequesi, els infants puguin assistir a l'Eucaristia de les 11'30, i lo millor és que hi assistesquin el pare amb els seus fills.

El dimarts, 20 d'Octubre, començarem amb els de tercer.

El dijous, 22 d'Octubre, amb els de quart i cinquè.

TROBADES PER A GENT JOVE

Els qui l'any passat començaren les reunions de catequesi juvenil, seguirem els divendres, a les 8'45. També convocam el grupet que l'any passat va fer vuitè, perquè puguin seguir trobant-se a fi d'animar la fe i l'amistat. La primera reunió serà el divendres, 23 d'Octubre.

HA COMENÇAT EL CURS PARROQUIAL

Amb l'Assemblea Diocesana 1987-88 s'obria el curs a totes les parròquies i grups creients de Mallorca. Era el dissabte, dia 26 de setembre. Més de 800 persones provinents de tota l'Illa i representant els diversos grups comunitaris cristians de Mallorca es reuniren a Sineu per celebrar la fe i el compromís com Església, i a la vegada tractar per grups aquests temes: 1) El seglar dins la societat i la política, 2) Església i Tercer Món, 3) Acció Social, 4) Evangelització i Família, i 5) Els Consells Parroquials de Pastoral.

CATEQUESI D'ADULTS

El dijous, 8 d'Octubre, tndrem la primera trobada per iniciar la catequesi d'adults d'enguany. Els cristians necessitam alimentar la nostra fe perquè sigui vital. A la rectoria a les 8 del vespre.

DIADA DEL CATEQUISTA: 17 D'OCTUBRE

El dissabte, 17 d'Octubre, tots els catequistes estan convocats per a una jornada al Seminari Nou, a partir de les 10 del matí. Dirigirà el Germà Miquel Xancó, molt preparat en pedagogia religiosa.

CONSELL PARROQUIAL DE PASTORAL

El membres del Consell Parroquial seran convocats pel dijous 22 d'Octubre, a les 8'30 del vespre. L'ordre del dia serà el calendari d'activitats del trimestre i la informació de cada Comissió.

TROBADA PER A CATEQUISTES

Des del dimarts 13 d'Octubre fins el 16, divendres, ens reunirem amb els qui treballen en catequesi, a fi de reforçar les motivacions de la nostra tasca. Serà a la rectoria, a les 8'30 del vespre.

EL BISBE DE MALLORCA ENTREVISTAT PER "RADIO MURTA"**"SI UN NO VA A VOTAR DEIXA DE COL.LABORAR"**

-Hem llegit el comunicat de l'església de Mallorca entorn a les eleccions del 10 de Juny, comunicat que féu el Consell de Pastoral que vosté presideix. De veres es pot dir que és pecat d'omissió no anar a votar?

-Però amb una precisió: no anar a votar, per causes no clarament justificades. Només n'hi ha una: seria la no acceptació d'unes eleccions com a vàlides, com a lliures i democràtiques. Perquè del contrari, el que crec que toca fer és votar en blanc. Aquest punt es referia més als que no voten per comoditat o per "passar", que als que no voten per una reflexió seriosa. Si un no va a votar per comoditat deixa de col.laborar a la construcció del nostre món.

"L'ESGLÉSIA HA ACATAT LA LEGISLACIÓ"

-Vosté no creu que comença a ser ben hora que els ciutadans puguem demanar responsabilitats als polítics, com no es pot fer ara?

-Home, jo crec que sí que es pot fer... Pens que les mateixes eleccions són una manera de demanar responsabilitats, i crec que dins el nostre ordenament legal hi ha tota una sèrie d'instruments per demanar responsabilitats.

Crec que els ciutadans han de fer un esforç per associar-se i utilitzar els instruments legals que tenen a disposició. Més crec que es peca per inhibició davant els problemes, per no manifestar allò que es pensa, per no prendre positura davant els fets, que per no tenir mitjans legals per poder manifestar la pròpia opinió. I això ho dic no només com un ciutadà: ho dic com a bisbe, i ho dic als cristians. Un cristià no pot inhibir-se en la construcció del món, del poble, en l'acció ciutadana, fins i tot en l'acció política, perquè ha d'aportar els valors de l'evangeli a aquest món plural en què vivim i té obligació d'actuar des de la seva consciència... I jo convidaria a tothom a participar i a manifestar la seva opinió, i a associar-se per poder fer-ho.

"LES ELECCIONS SÓN UNA MANERA DE DEMANAR RESPONSABILITATS"

-Com són les relacions Església-Govern?

-Jo crec que són respectuoses. Crec que són un poc llunyanes. Les entenc a dos nivells: Un, pel que és el marc legal on vivim, la Constitució, les lleis que aprova el Parlament, i l'altre, per un acord entre la Santa Seu i l'Estat Espanyol, sobre alguns assumptes concrets.

El tracte Església-Estat és respectuós, perquè cadascú respecta les pròpies competències. L'Església s'ha manifestat repetidament contra lleis fetes a Espanya, com poden ser la de l'avortament, el divorci en certs aspectes, algunes qüestions sobre l'ensenyament... Però ha acatat la legislació, perquè respecta l'ordre democràtic. I quan una legislació està respaldada pel nombre suficient dins les Corts i el Senat, l'Església té dret a discrepar i ho ha de dir, però accepta la Llei, perquè accepta el sistema democràtic del qual neix la Llei. I el Govern, per altra banda, també ha acceptat que l'Església manifesti la seva opinió i la digui públicament.

He dit també que, de vegades, les relacions són un poc llunyanes, perquè jo crec que hi hauria d'haver més contactes, i tractar temes on poden haver-hi punts de contacte entre Església i Govern. Hi ha una Comissió Mixta que es reuneix de tant en quant, massa poc; s'hauria de reunir més.

També he dit que en tot aquest món de relacions Església-Poble, Església-Comunitat Autònoma, Parròquies-Ajuntaments, etc. estam fent un aprenentatge, aquests anys, que és un poc difícil, però n'anam aprenent, mantenint cada u la seva independència, les seves pròpies competències.